

BAITURSYNULY
UNIVERSITY

«АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ
АТЫНДАҒЫ ҚОСТАНАЙ Өңірлік
УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

ҚМПИ ЖАРШЫСЫ

КӨПСАЛАЛЫ
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ
МНОГОПРОФИЛЬНЫЙ
НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

№ 1
2025

ISSN 2310-3353

2025 ж., қаңтар, №1 (77)
Журнал 2005 ж. қаңтардан бастап шығады
Жылына төрт рет шығады

Құрылтайшы: *Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті*

Бас редактор: *Қуанышбаев С. Б.*, география ғылымдарының докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.

Бас редактордың орынбасары: *Жарлыгасов Ж.Б.*, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Әлімбаев А.Е., философия докторы (PhD), А.К. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты, Қазақстан.

Емин Атасой, PhD докторы, Улудаг университеті, Бурса қ., Түркия.

Зоя Микниене, докторы, (PhD) Литва денсаулық туралы ғылым университеті, Каунас қ., Литва Республикасы.

Качев Д.А., философия ғылымдарының кандидаты, тарих магистрі, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.

Ксембаева С.К., педагогика ғылымдарының кандидаты, «Торайғыров университеті» КЕАҚ, Қазақстан.

Лина Анастасова, әлеуметтану ғылымдарының докторы, Бургас еркін университеті, Бургас қ., Болгария.

Медетов Н.А., физика-математика ғылымдарының докторы, «Ш. Уалиханов атындағы Көкшетау университеті» КЕАҚ, Қазақстан.

Мишулина О.В., экономика ғылымдарының докторы, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.

Соловьев С.А., биология ғылымдарының докторы, Новосібір мемлекеттік экономика және басқару университеті, Ресей.

Скороходов Д.М., техника ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.

Сычева И.Н., ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.

Ташев А.Н., экология бойынша биология ғылымдарының кандидаты, орман шаруашылығы университеті, София қ., Болгария.

Уразбоев Г.У., физика-математика ғылымдарының докторы, Ургенч мемлекеттік университеті, Өзбекстан.

Тіркеу туралы куәлік №5452-Ж
Қазақстан Республикасының ақпарат министрлігімен 17.09.2004 берілген.
Мерзімді баспа басылымын қайта есепке алу 07.11.2023 ж.
Жазылу бойынша индексі 74081

Редакцияның мекен-жайы:

110000, Қостанай қ., Байтұрсынұлы к., 47
(Редакциялық-баспа бөлімі)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

№1 (77), январь 2025 г.
Издается с января 2005 года
Выходит 4 раза в год

Учредитель: *Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы*

Главный редактор: *Куанышбаев С.Б.*, доктор географических наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, Казахстан.

Заместитель главного редактора: *Жарлыгасов Ж.Б.*, кандидат сельскохозяйственных наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, Казахстан.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Алимбаев А.Е., доктор философии (PhD), Евразийский гуманитарный институт имени А.К.Кусаинова, Казахстан.

Емин Атасой, доктор PhD, Университет Улудаг, г. Бурса, Турция.

Зоя Микниене, доктор (PhD), Литовский университет наук здоровья, г. Каунас, Республика Литва.

Качеев Д.А., кандидат философских наук, магистр истории, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.

Ксембаева С.К., кандидат педагогических наук, НАО «Торайгыров университет», Казахстан.

Лина Анастасова, доктор социологии, Бургасский свободный университет, г. Бургас, Болгария.

Медетов Н.А., доктор физико-математических наук, НАО «Кокшетауский университет им. Ш.Уалиханова», Казахстан.

Мишулина О.В., доктор экономических наук, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.

Соловьев С.А., доктор биологических наук, Новосибирский государственный университет экономики и управления, Россия.

Скорыходов Д.М., кандидат технических наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.

Сычева И.Н., кандидат сельскохозяйственных наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.

Ташев А.Н., кандидат биологических наук по экологии, Лесотехнический университет, г. София, Болгария.

Уразбоев Г.У., доктор физико-математических наук, Ургенчский государственный университет, Узбекистан.

Свидетельство о регистрации № 5452-Ж
выдано Министерством информации Республики Казахстан 17.09.2004 г.
Переучёт периодического печатного издания 07.11.2023 г.
Подписной индекс 74081

Адрес редакции:

110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынұлы, 47
(Редакционно-издательский отдел)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

Keywords: childhood, poverty, despair, orphanhood, education.

Авторлар туралы мәліметтер:

Бекбосынова Асия Хасановна – филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Бекмагамбетова Майсара Жаугаштиновна – тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Дүйсенбаева Камила Ермековна – «6B01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу бағдарламасының 3-курс студенті, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Бекбосынова Асия Хасановна – кандидат филологических наук, ассоциированный профессор, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Бекмагамбетова Майсара Жаугаштиновна – кандидат исторических наук, ассоциированный профессор, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Дүйсенбаева Камила Ермековна – студентка 3 курса ОП «6B01701 – Казахский язык и литература», Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Bekbossynova Assiya Khasanovna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Bekmagambetova Maissara Zhaugashtinovna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Duissenbayeva Kamila Yermekovna – 3-year student, «6B01701 – Kazakh language and literature» educational program, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

ӘОЖ 811.512.122

Бекбосынова, А.Х.,
филология ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы
Бекмагамбетова, М.Ж.,
тарих ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы
Есенгельды, Э.Қ.,
«6B01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті»
ББ 3-курс студенті,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

**БЕРДІБЕК СОҚПАҚБАЕВТЫҢ «АНА ЖҮРЕГІ» ШЫҒАРМАСЫНДАҒЫ
БАЛА ТАҒДЫРЫ**

Түйін

Мақалада соғыс жылдарындағы балалардың ауыр тағдырлары суреттеледі. Соғыс уақыты олардың өмірлерін түбегейлі өзгертіп, балалық

шақтан айырған еді. Жас балалардың өміріне тигізген соғыстың зардабы мен қиянаты көп болды. Соғыстың қиындығы қатты болса да, баланың өмірі – бала еді. Б.Соқпақбаевтың «Ана жүрегі» әңгімесінде сол кездегі ана мен баланың соғыс уақытында бастан өткізген қиыншылықтары баяндалады. Ана мен балаға тигізген соғыс зардаптары өте ауыр, әрі көпқырлы болды. Бала соғыстың зардаптарын қанша көрсе де, өмірден еш түңілмей, алдағы уақыттан зор үміт күтіп, өмірде өз орнын тауып, ер азамат болып қалыптасады.

***Түйінді сөздер:** Соғыс, тағдыр, балалық шақ, жоқшылық, майдан, үміт, арман, қуаныш.*

1 Кіріспе

Бердібек Ыдырысұлы Соқпақбаев – көрнекті қазақ жазушысы, балалар әдебиетінің классигі. Б.Соқпақбаев 1924 жылы 15 қазан күні Алматы облысы, Нарынқол ауданы, Қостөбе ауылында дүниеге келген.

1949 жылы Абай атындағы Қазақ педагогикалық институтының филология факультетін, кейіннен Мәскеуде Жоғары әдеби курсы бітірген. Біраз жыл ауыл мектебінде бала оқытқан. «Қазақ әдебиеті» газетінде, «Балдырған» журналында, Ш.Айманов атындағы «Қазақфильм» киностудиясында жұмыс жасаған. Қазақстан Жазушылар одағында балалар әдебиеті жөніндегі бөлімде әдеби кеңесші болған.

Шығармашылық жолын балаларға арнап өлең жазудан бастады. Шығармалары «Лениншіл жас», «Қазақстан пионері» газеттері мен «Пионер» журналдарында басылып тұрды. Жазушының тұңғыш өлеңдер жинағы 1950 жылы «Бұлақ» деген атпен жарық көрді [1, б б.].

Б.Соқпақбаев өз өмірінен көрген-түйгендерін шығармаларына өзек еткен жазушы, сондықтан да шығарма оқиғалары барынша шынайы болып суреттеледі. Жазушы соғысты көрген, оның ауыртпалығын сезінген және соларды шығармаларына өзек еткен.

Соғыстан кейінгі кезеңдерде кеңес балалар әдебиетінің көтерген мәселесінің бірі де – соғыс зардаптары салдарынан өздерінің балдай тәтті балалық, жастық шағын жоғалтқан бүлдіршіндер, жастардың тағдыры жайлы еді.

«Ана тағдыры» әңгімесінде соғыстан кейінгі жылдардағы жас өспірімдердің майдандағы тағдыры барынша шынайы суреттеледі. 11-14 жастағы жасөспірімдердің үлкен адамдардың жұмысын атқарып ерте есейгені, арбамен астық, пішен тасығаны, мақта теріп, қызылша тазалағаны, сиыр, бұзау баққаны, жылқы қайырғаны, ауылда есепші болғаны жазылады. Майданнан оралғандардың көбі ауыр жарақатпен мүгедек болып елге оралды. Зар жылаған ана, жесір қалған әйелдер, жетім қалған сәбилер көп болды. Сондықтан бұл жас балаларға майданда ерекше маңызы бар тапсырмаларды орындауға тура келді.

Осыған дәлел ретінде көркем шығармадағы үзінділер, газет-журналдардан көптеп мысалдарды келтіруге болады. Мысалы: «Әкесі соғысқа аттанғанда үш баласы мен анасы артында қалған. Бір уыс бидайға зар болып, қабырғасы қатпай, белі қайыса жұмыс істегендердің қатарында 5 жасар Әзімхан да болған. Күн көрісіне айналған сары сиырды бағу соның мойнында еді. Сиыр сүтін пісіріп, ұйытып, айранып ішіп күнелткен отбасы сол кездегі қиналған кездерін әлі ұмыта алмайды. Жалғыз күн көрісі сары сиыр жоғалғанда жан ұшыра іздейтін.

Әзімхан ата да кішкентайынан масақ, мақта терген. Сол кездегі ашаршылық санасында сайрап тұр. Балаларға «бала екен» деп аяушылық таныту болмаған. Достарымен әрқайсысына бекітіп берген норманы орындап жүрген. Кішкентайынан еңбек етудің себебі сол бір уыс дән табу еді [2].

2 Материалдар мен әдістер

Б. Соқпақбаевтың «Ана жүрегі» шығармасында Сержаның тағдыры талданды. Әдіс ретінде мазмұндық талдау қолданылып, соғыс кезіндегі Сержаның көрген қиыншылықтары қарастырылды. Б. Соқпақбаевтың туындылары өмірдің нақты көріністірін дәл әрі шынайы суреттеумен ерекшеленеді. Жазушы сол заманның ауыртпалығының катал тұстарын, жарқын

жақтарын боямасыз, оқырманға тура жеткізе білді. Осы мақаламызда жазушыға берілген пікірлер көрсетілді.

3-4 Нәтижелер мен талқылаулар

Жазушының көркем шығармаларында, өзі көрген, жүрегімен сезінген оқиғалар көрініс табады. Бұл туралы Тұрлыбек Мәмесейіт мынадай пікір айтады:

«Шындық, шыншылдық дегеніміз бұл жерде, тағы да қайталап айтамыз, қаламгердің өзі көріп, әбден көзін жеткізіп, басынан кешірген, болған жайттар» – деп, Б. Соқпақбаевтың сөзін былай келтіреді: «Бір сөзбен айтсам, сол өзін жазатын жазушы менмін. Алыстан арба-лап материал жинамаймын, архивтің шаңын жұтпаймын. Жақыннан, өз басымнан кешкенді, өзім байқап-түйгендерімді, өзімді, өз айналамды тербеткен жайттарды дорбалап жинаймын. Солар туралы жазамын. Бұл тұрғыдан алғанда, тағдыр маған көп «көмектесті», қутақыр қалдырмады. Өмірде, адам басында болатын не ғаламат жайттарды, қиын-қыстау оқиғаларды қабырғам қатпаған қаршадай кезімнен-ақ менің үстіме аямай үйіп-төкті» [3, 21 б.].

Соғыс жылдары – талай қара шаңырақтың ойранын шығарып, балаларын жетім қалдырып, тыныш, бейбіт өмірдің мазасын қашырған сұм жылдар еді. Біздің халқымыздың ақсақалдарын, әке, аға, бауырларымыздың батырлық пен ерліктерін барлық әлем жұртына танытқан ұмытылмас тарихи оқиға. Қазақ елі сол бір уақытта өзінің Отанын, жерін сақтап қалуға бар күшін салды. Қанды соғыс, жауға қарсы күш барлық жерде жүрді. Сол кездерде майданға аттанған, әкелерінің орнына ауыр еңбек еткен балалар мен әйелдер жұмыс жасады. Соғысқа батырларымыз өмірін, бесіктен белі шықпаған сәбилер балалығын, қыздар нәзік күлкісін, аналарымыз көз жасын берді.

Сұрапыл жылдардағы балалардың тағдыры аянышты болды. Соғыс жылдарындағы тағдырлар, бастан кешірілген азап-қасіреттер шығармада шынайы түрде жазылады.

Шығарма: *«Салқын күздің сары таңы Балқия ана бүгін де жайсыз ұйқымен атқызды»*, – деп басталады.

Ана жүрегі жалғыз ұлын қанды майданға алып кеткендігін, мына жолдардан оқып түсінуге болады. Ана баласының аман-есен келуіне зор үміт артады. Бауыр еті баласын майдан даласына аттандырып, жанын шүберекке түйіп отырады. Жалғыз ұлының тағдырын ойлап, күндіз күлкіден, түнде ұйқыдан айырылады.

«Өте бір шошымал түсті Балқия таңға жақын көрді: жалаң аяқ, жалаң бас, көйлекшең қалпы қанды қырғын майдан даласын кезіп, жан ұшырып жүгіріп келеді. Іздегені жалғыз ұлы аяулы Мәмбеті» [4, 1 б.].

Енді бірде жазушы: *«Ауланың ішіне көзін жайбарақат тастай отырып, Балқия кенет селк ете қалды. Тақтай басқыштың іргесінен сорайып шығып жатқан адам аяқтарын көрді. Өлген адамның жалаң аяқтары тәрізді. Мұздай суық, бір сезім Балқияның миында зырқ ете қалды. Жаманшылықты өмірінде көп көріп, көндіккен ұстамды Балқия саспады бірақ. Бойын тез жиып алды да, аяқтарға жақындап келді, анықтап қарады. Кішірек бала аяқтары. Тұрпаты күтім көріп жүрген аяқтардай емес, күс басқан, күнге күйген қарала – сатпақ аяқтар»*, – деп сипаттайды [4, 2 б.].

Балқияның қорасын паналаған баланың бейнесінен оның аянышты күйі көз алдымызға елестейді. Ауылда кең далада бала құсап еркін ойнай алмай, балалық шақтың қызықты сәттерін өткізбеген балалар көп еді...

«Баратын басқа жер таппаған соң түнге дейін көшеде сенделіп жүріп, шаршапты да, иті жоқ оңаша қора болғаннан кейін осы араға келіп қисая кетіпті» [4, 3 б.]. – деп жазады.

Шығармада баланың далада қалып, қорада түнелтуден басқа амалы қалмағанын көрсетеді.

Жазушы Серезжаның бейнесін былай сипаттайды: *«Серезжаның тұрпаты Балқияның жанын одан бетер мұңайтты. Қарғыс атқыр қу соғыс, біреуді үйде, біреуді түзде күйзеліске салып, ананы баладан, баланы әкеден айырып, жүрегін қысқашиша бүріп алды. Қатал*

тағдырға кез болып, мезгілсіз жүні жығылған сәби бейне жан жүйесін елжіретіп жіберді» [4, 4 б.].

Автор “жүні жығылған” сәбидің бейнесі арқылы – оның өмірінің ең нәзік, қорғансыз тұсын көрсетті. Соғыстың қаншалықты қатыгез екенін, балаларға да аяушылық болмағанын байқатты.

Балқияның да жалғыз баласын майданға жіберіп, Сережа сияқты балалардың да қаншамасы қараусыз далада қалып жатқандығы ананың жүрегін қайғыртты.

« – Менің Мәмбетжаным секілді сен де біреудің жалғыз кәрінесің. Бейшара, түрің мынау ит жататын қуысқа қонып шыққан. Жүрші, бермен, тым құрыса ыстық шайға тойғызып жіберейін, – деді Балқия ана» [4, 4 б.].

Шығармада Балқия апаның жанашырлығы ерекше байқалды. Ананың сөздері бейшара күйдегі Сережаға қолдау көрсетіп, жылы жүректің белгісі ретінде қабылданды. «*Жүрші, бермен*» деген сөзі мейірімділіктің сөзі еді. «*Түрің мынау ит жататын қуысқа қонып шыққан*» деуінен қорғансыз баланың жағдайын, қорғансыздық пен жалғыздықтың бейнесін көз алдымызға елестетеміз. «*Ыстық шай*» – ананың балаға деген қамқорлығы, жылулығы мен қолдау символы ретінде қабылданады. Балқия ананың жанашырлығы, қолдауы, қиыншылықта көмектескені, балаға жаңа үміт сыйлағандай.

Ал, Баққожа Мұқай: «Б.Соқпақбаев шығармалары мінезінің қатал болатыны, кейіпкерлерінің қат-қабат қиыншылықтың бел ортасында жүретіні осының айғағы секілді. Жазушының ерекшелігі – ол шындықтан алшақ алып кететін фантазияның жетегіне ілеспейді. Оның шығармаларында суреткерлік пен фотографтық дәлдік жарысып қатар жүреді. Жазушы өзі өмір сүрген дәуір көрінісін боямасыз дәл бере біледі. Б.Соқпақбаевтың қай шығармасын алмаңыз, өмірдің қан сорғалаған шындығы кейіпкерлер тағдырымен қатар өріліп, үлкен көркемдік қорытындылар түзіліп жатады», – деп пікір қалдырады [3, 15 б.].

Жазушы Сережаның «*тұйықтау, бұйығылау*» мінезі арқылы оның жан дүниесінің қорғансыз екенін көрсетті. Ана қайырымдылығының арқасында «*тұйықтау, бұйығылау*» мінезді бала ана сеніміне кірді. Ана қорғансыз балаға өз көмегін бере алды. Ал ана қамқорлығын сезінген Сережаның түр келбетіне қан жүгіріп, өзіне өзі келе бастады.

«Шашын алдырып, киімін түзеген соң Сережаның кейпі күтім көрген баладай оңала түсті. Мінезі тұйықтау, бұйығылау Сережаның адалдығы мен қайырымдылығына Балқия шынайы сүйініп, оны бара-бара өз баласындай жақсы көріп кетті» [4, 5 б.].

Бірнеше айлар өткен соң Балқияның үйіне Сережа келеді. *Сережаның бейнесі*: Оның сыртқы көрінісі – кара шинель, жез топсалы белбеу және кепка – соғыстың талаптарына сай өзгергенін, бірақ сонымен бірге жаңа жауапкершілік пен ересектікке ие болғанын байқатты. Әңгімеден Сережаның өмірі өзгерістерге толы болып, есейгенін аңғарамыз.

«Күн артынан күн өте берді. Күмбілдеген қанды майдан бітер болмады, елдің тиығына жетті. Онымен қосамжарланып қыраулы қыс келді. Анадан бері із салмай кеткен Сережа бір күні кешқұрым Балқияның үйіне тағы да келіп тұр» [4, 6 б.].

Сережаның өміріндегі жақсы өзгерістер байқала бастады. Ол баяғыда бұйығы болғанымен, қазір жетістікке жеткен жігіт ретінде сипатталады. Өткен соғыстың ауырталығын еске ала отырып, өзінің бүгінгі жетістіктерінің құндылығын сезеді.

«Жуырда біз Балқия апайдың үйінде тойда болдық, Сережа үйленді. Баяғы бұйығы Сережа қазір соқтандай жігіт, әйгілі бір заводта цех бастығы, инженер. Жаңа тілеу, жас үміт шаттық кешінде отырып, біз жоғарыдағы өткен өмір белестерін көз алдымызға әкелдік» [4, 7 б.].

Шығармада жетім қалған балалар көбінесе ашығып, ата-анасыз, үй-күйсіз, уақытша лагерьлерде немесе көше кезіп өмір сүрді. Соғыс жағдайында балалар білім алу мүмкіндігінен айырылды. Бірақ жас балалар ауыр жағдайларға төтеп бере білді, сондықтан біз оларды сол уақыттың нағыз батырлары деп білеміз.

«Ана жүрегі» шығармасында соғыс жылдарындағы ана мен баланың аянышты тағдырын көреміз. Сerezаның ата-анасыз жетім болғаны, өмірінің мәні қашып, қиындықтың тауқыметін тартса да, есейіп, ер жетіп, еңбек етіп, жетістікке жеткені шығармада шынайы суреттеледі.

5 Қорытынды

Соғыс жылдары, осы тарихтағы ең қасіретті және ауыр жылдардың бірі ретінде саналады. Соғыс зардабынан жазықсыз адамдардың қаза болуы, қаншамасы мүгедек болып келді. Ер азаматтарымыз соғысқа аттанып, жартысы өз отбасыларына қайта оралмады. Ауылда қалған әйелдер мен балалар еңбекке тартылды. Ал жас балалар ерте ер жеткенін аңғармай, бір үйдің тірегі, қамқоршысына айналды. Әкелерінің жауапкершілігін алып, ересектер қатарлы еңбекке араласты.

Қорытындылай келгенде, Сerezаның бейнесі арқылы сол кезеңдегі жас балалардың тағдырын, өмірін көз алдымызға елестетеміз. Балдай тәтті балалық шақтан айырылып, ерте есейіп, ер жетіп қанша қиындықты көрсе де, қиындыққа мойымай, өмірден өз орнын тауып, азамат болып қалыптасқан бейнесін көреміз.

Зерттеу Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитетінің қаржылық қолдауымен орындалды (грант № AP19678146).

Әдебиеттер тізімі

1 Бердібек Соқпақбаев: библиографиялық көрсеткіш / Қазақстан Республикасы Ұлттық академиялық кітапханасы; құраст.: Б.С. Ташимова, Г.Т. Умарова. – Астана, 2024. – 144 б.

2 Жанерке Хумар. Балалығын соғыс ұрпаған «Оңтүстік Рабат» газеті. – №18. – 2 мамыр 2018 ж.: <https://kz.otyraryar.kz/2019/01/balaly-yn-so-ys-rla-an>.

3 Бердібек Соқпақбаев туралы естеліктер. – Алматы: «Білім», 2005. – 208 бет + 8 бет суреттер.

4 Соқпақбаев Б. Ана жүрегі. – 1963 ж.

БЕКБОСЫНОВА, А.Х., БЕКМАГАМБЕТОВА, М.Ж., ЕСЕНГЕЛЬДЫ, Э.К.

СУДЬБА РЕБЕНКА В ПРОИЗВЕДЕНИИ БЕРДИБЕКА СОКПАКБАЕВА «МАТЕРИНСКОЕ СЕРДЦЕ»

В статье описываются тяжелые судьбы детей военных лет. Военное время навсегда изменило их жизнь и лишило детства. Война, которая затронула жизнь маленьких детей, была жестокой и имела много последствий. Несмотря на то, что война принесла собой ужасную беду, жизнь ребенка была детской. В рассказе Б. Соқпақбаева «Материнское сердце» рассказывается о трудностях, которые испытывали мать и ребенок в военное время. Последствия войны, нанесенные матери и ребенку, были очень серьезными и многогранными. Мальчик, какие бы последствия войны ни видел, не разочаровался в жизни, возлагал большие надежды на будущее, нашел свое место в жизни и стал мужчиной.

Ключевые слова: война, судьба, детство, нищета, фронт, надежда, мечта, радость.

BEKBOSSYNNOVA, A.Kh., BEKMAGAMBETOVA, M.Zh., YESSENGELDY, E.K.

THE FATE OF A CHILD IN BERDIBEK SOKPAKBAYEV'S NOVEL «A MOTHER'S HEART»

The article describes the difficult fates of children during wartime. War forever changed their lives and deprived them of their childhood. The war, which deeply affected the lives of children, was cruel and had far-reaching consequences. Despite the horrors brought by war, the essence of a child's life remained rooted in childhood. B. Sokpakhbayev's novel "A Mother's Heart" tells of the hardships endured by a mother and her child during the war. The war's impact on both the mother and child was profound and multifaceted. The boy, despite witnessing the devastating consequences of the war, did not lose hope in life. He held onto great aspirations for the future, found his place in life, and grew into a man.

Keywords: war, fate, childhood, poverty, battlefield, hope, dream, joy.

Авторлар туралы мәліметтер:

Бекбосынова Асия Хасановна – филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Бекмагамбетова Майсара Жаугаштиновна – тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Есенгельды Эльвира Кайратқызы – «6В01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу бағдарламасының 3-курс студенті, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Бекбосынова Асия Хасановна – кандидат филологических наук, ассоциированный профессор, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Бекмагамбетова Майсара Жаугаштиновна – кандидат исторических наук, ассоциированный профессор, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Есенгельды Эльвира Кайратқызы – студентка 3 курса ОП «6В01701 – Казахский язык и литература», Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Bekbossynova Assiya Khasanovna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Bekmagambetova Maissara Zhaugashtinova – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Yessengeldy Elvira Kairatkyzy – 3-year student, «6В01701 – Kazakh language and literature» educational program, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

ӘӘЖ 82

Исова, Э.А.,

филология ғылымдарының кандидаты,
тіл және әдебиет теория кафедрасы,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Азимхан, Д.А.,

«6В01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті»
ББ 4-курс студенті,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

ДУЛАТ ИСАБЕКОВТЫҢ «ЕСКЕРТКІШ» ӘҢГІМЕСІНІҢ КӨРКЕМДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Түйін

Бұл мақалада жазушы Дулат Исабековтың «Ескерткіш» әңгімесінің көркемдік ерекшеліктері талданған. Мақала авторы аталмыш көркем туындының негізгі идеясы мен тақырыбын, ойы мен бейнесін айқындай отырып, шығармада кездесетін көркемдік бейнелерді айшықтай түседі. Жалпылай алғанда, жазушы Дулат Исабековтың «Ескерткіш» әңгімесі жан-жақты талданған.

Түйінді сөздер: градация, теңеу, метафора, метонимия, синекдоха.

1 Кіріспе

Әдебиет деп аталатын айдынды көштің бел ортасында жүріп, әлі күнге дейін оқырманның ортасында кемел де келелі шығармаларымен жасап келе жатқан жазушы Дулат

МАЗМҰНЫ

ГУМАНИТАРЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНЕР ҒЫЛЫМДАРЫ

Безаубекова А.Д., Мәлікзада А.М., Айтқазы Ә.А. М. Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда»
 поэмасы 3

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Бейбітова Н.Б. Сайын Мұратбеков «Жусан иісі» повесіндегі – Аян бейнесі 10

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Дуйсенбаева К.Е. Бердібек Соқпақбаевтың «Балалық шаққа саяхат» повесіндегі «балалық шақ» концептісі 18

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Есенгельды Ә.Қ. Бердібек Соқпақбаевтың «Ана жүрегі» шығармасындағы бала тағдыры 23

Исова Э.А., Азимхан Д.А. Дулат Исабековтың «Ескерткіш» әңгімесінің көркемдік ерекшеліктері..... 28

Исова Э.А., Атығай Ш.С. Қошке Кеменгерұлының педагогикалық мұрасы: тіл тазалығы және білім беру әдістемесі 33

Исова Э.А., Шахметова М.А. І. Жансүгіровтің «Қолбала» поэмасының көркемдік ерекшеліктері..... 39

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫ

Брагина Т.М., Приезжих Ю.В. Қостанай облысындағы қарағайдың сабақты зиянкестері – ұзын мүйізді қоңыздарға шолу (coleoptera, cerambicadae)..... 44

Майер Ф.Ф. Яновский класының негізінде құрылған жұлдыз тәрізді функциялардың кейбір кластары туралы..... 50

Майер Ф.Ф., Хабдуллина Г.Ж. Якубовскийдің жұлдыз тәрізді функциялар класындағы Бернацкийдің интегралды операторы 56

Тастанов М.Г., Жарлыгасова Э.З. Кездейсоқ процесстер..... 64

Тастанов М.Ф., Нургельдина А.Е. Монте-Карло әдістерінің жалпы схемасы..... 74

ИНЖИНИРИНГ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯ

Амантаев М.А., Абитов Т.А., Азбергенев Е.Т., Красильников Я.С. Дөңгелек қозғалысын кинематикалық модельдеу 87

Балтабекова И.Ж., Жунусова Г.С., Саидов А.М., Калитка Д.А. Матча шай қосылған ашытқы нан өндірісінің болашағы 92

Кравченко Р.И., Золотухин Е.А., Амантаев М.А., Караев А.К. Жеңіл автомобиль қозғалтқышын теңестіру әдісін әзірлеу..... 98

Нам Д. Генеративті адверсарлық желілерді (gan) өкпе обырының КТ суреттерін генерациялау үшін қолдану 105

Семибаламут А.В., Золотухин Е.А., Медиткали И.Е., Кушибаева Д.Р. Өртүрлі серпімділік қасиеттері бар серпімді элементтер негізінде суспензияның серпімділік сипаттамаларын бағалау..... 113

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ВЕТЕРИНАРИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

Бейшов Р.С., Алитанова М.К. Жаздық бидай мен арпаның ауруларға төзімділігіне әртүрлі қорғаныш және ынталандыру қосылыстардың әсері..... 121

Бейшов Р.С., Барсакбаева М.Б. Қостанай қаласының жанармай құю станцияларында мұнай өнімдерімен ластанған топырақ микрофлорасының биоремедиациялық қалпына келтіру әлеуетін практикалық тұрғыда зерттеу 127

Бейшов Р.С., Смаилова А.И. Топырақтың ауыр металдармен ластануы және олардың өсімдіктерге әсерін зерттеу..... 136

Саидов А.М. Цифрландыру жағдайында АӨК мамандарының кәсіби құзыреттілігін дамыту: цифрлық платформа тұжырымдамасы..... 143

ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР

<i>Абылай П.С.</i> «Математикалық логика» пәнін болашақ педагогтерге оқытудың маңыздылығы және мазмұндық ерекшеліктері	151
<i>Саидов А.М., Раисова Ж.Х.</i> Білім беру процесін трансформациялаудағы инновациялық технологиялар мен цифрландырудың рөлі.....	155
<i>Шалгимбекова К.С., Айтмағамбетов Е.Ж.</i> Колледж оқушыларының кәсіби өзін-өзі айқындауының мәні мен ерекшеліктері	162
<i>Шалгимбекова К.С., Шупотаев С.М.</i> Мектеп оқушыларының қазіргі білім беру жағдайындағы ерік қасиеттері және оның сипаттары.....	168
АВТОРЛАРДЫҢ НАЗАРЫНА	174

СОДЕРЖАНИЕ

ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ И ИСКУССТВО

Безаубекова А.Д., Маликзада А.М., Айтказы А.А. Поэма М. Макатаева «Когда спят лебеди»..... 3

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Бейбітова Н.Б. Образ Аяна в повести Сайына Муратбекова «Запах полыни» 10

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Дуйсенбаева К.Е. Концепция «детство» в повести Бердибека Сокпакбаева «Путешествие в детство» 18

Бекбосынова А.Х., Бекмагамбетова М.Ж., Есенгельды Э.Қ. Судьба ребенка в произведении Бердибека Сокпакбаева «Материнское сердце» 23

Исова Э.А., Азимхан Д.А. Художественные особенности рассказа Дулата Исабекова «Ескерткіш»..... 28

Исова Э.А., Атыгай Ш.С. Педагогическое наследие Кошке Кеменгерулы: чистота языка и методика образования..... 33

Исова Э.А., Шахметова М.А. Художественные особенности поэмы И. Жансугурова «Қолбала» 39

ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

Брагина Т.М., Приезжих Ю.В. Обзор жуков усачей (coleoptera, cerambicadae) – стволовых вредителей сосны в Костанайской области..... 44

Майер Ф.Ф. О некоторых классах почти звездообразных функций, построенных на базе класса Яновского..... 50

Майер Ф.Ф., Хабдуллина Г.Ж. Интегральный оператор Бернацкого на классе звездообразных функций Якубовского..... 56

Тастанов М.Г., Жарлыгасова Э.З. Случайные процессы 64

Тастанов М.Г., Нургельдина А.Е. Общая схема методов Монте-Карло..... 74

ИНЖИНИРИНГ И ТЕХНОЛОГИИ

Амантаев М.А., Абитов Т.А., Азбергенев Е.Т., Красильников Я.С. Кинематическое моделирование движения колеса 87

Балтабекова И.Ж., Жунусова Г.С., Саидов А.М., Калитка Д.А. Перспективы производства хлеба на закваске с добавлением матча чая 92

Кравченко Р.И., Золотухин Е.А., Амантаев М.А., Караев А.К. Разработка способа балансировки движителя легкового автомобиля..... 98

Нам Д. Применение моделей ганов для генерации КТ снимков рака легкого 105

Семибаламут А.В., Золотухин Е.А., Медиткали И.Е., Кушибаева Д.Р. Оценка упругой характеристики подвески на основе эластичных элементов с различными упругими свойствами..... 113

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ, ВЕТЕРИНАРНЫЕ НАУКИ

Бейшов Р.С., Алитанова М.К. Влияние защитно-стимулирующих составов на устойчивость к болезням яровой пшеницы и ячменя 121

Бейшов Р.С., Барсакбаева М.Б. Практическое исследование биоремедиационного восстановительного потенциала почвенной микрофлоры, загрязненной нефтепродуктами, на автозаправочных станциях г. Костанай..... 127

Бейшов Р.С., Смаилова А.И. Исследование загрязнение почвы тяжелыми металлами и их воздействие на растения..... 136

Саидов А.М. Развитие профессиональных компетенций специалистов АПК в условиях цифровизации: концепция цифровой платформы 143

СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

<i>Абылай П.С.</i> Важность и содержательные особенности преподавания предмета «математическая логика» будущим педагогам.....	151
<i>Саидов А.М., Раисова Ж.Х.</i> Роль инновационных технологий и цифровизации в трансформации образовательного процесса	155
<i>Шалгимбекова К.С., Айтмагамбетов Е.Ж.</i> Сущность и особенности профессионального самоопределения учащихся колледжа	162
<i>Шалгимбекова К.С., Шупотаев С.М.</i> Волевые качества школьников и их особенности в современных образовательных условиях	168
ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ	177

CONTENT

HUMANITIES AND ARTS

Bezaubekova A.D., Malikzada A.M., Aitkazy A.A. M. Makatayev’s poem «When swans sleep» 3
Bekbossynova A.Kh., Bekmagambetova M.Zh., Beibitova N.B. The character of Ayan in Saiyn Muratbekov’s story «The Scent of the Wormwood» 10
Bekbossynova A.Kh., Bekmagambetova M.Zh., Duissenbayeva K.Y. The concept of childhood in Berdibek Sokpakbayev's novel «Journey to Childhood» 18
Bekbossynova A.Kh., Bekmagambetova M.Zh., Yessengeldy E.K. The fate of a child in Berdibek Sokpakbayev's novel «A Mother's Heart» 23
Isova E.A., Azimkhan D.A. Artistic features of Dulat Issabekov’s story «Yeskertkish» 28
Isova E.A., Atygay Sh.S. Koshke Kemengeruly’s pedagogical heritage: language purity and teaching methodology 33
Isova E.A., Shakhmetova M.A. Artistic features of I. Zhansugurov's poem «Kolbala» 39

NATURAL SCIENCES

Bragina T. M., Priezzhikh, Yu.V. Review of longicorn beetles (coleoptera, cerambicadae) – stem pests of pine in Kostanay region 44
Mayer F.F. On some classes of close-to-starlike functions based on the Yanovskiy class 50
Mayer F.F., Khabdullina G.Zh. Bernatskiy integral operator on the class of Yakubovskiy starlike functions 56
Tastanov M.G., Zharlygassova E.Z. Random processes 64
Tastanov M.G., Nurgeldina A.Y. Monte Carlo methods design scheme 74

ENGINEERING AND TECHNOLOGY

Amantayev M.A., Abitov T.A., Azbergenov Y.T., Krasilnikov Ya.S. Kinematic modelling of wheel movement 87
Baltabekova I.Zh., Zhunussova G.S., Saidov A.M., Kalitka D.A. Prospects of matcha sourdough bread production 92
Kravchenko R.I., Zolotukhin Y.A., Amantayev M.A., Karayev A.K. Development of a method for balancing a passenger car propeller unit 98
Nam D. Application of generative adversarial neural networks for lung cancer CT image segmentation 105
Semibalamut A.V., Zolotukhin Y.A., Meditkali I.Y., Kushibayeva D.R. Evaluation of the elastic characteristics of a suspension based on elastic elements with different elastic properties 113

AGRICULTURAL, VETERINARY SCIENCES

Beishov R.S., Alitanova M.K. The effect of protective and stimulating compounds on disease resistance of spring wheat and barley 121
Beishov R.S., Barsakbayeva M.B. Empirical research of bioremediation recovery potential of soil microflora contaminated with oil products at gas stations in Kostanay 127
Beishov R.S., Smailova A.I. Research of soil pollution by heavy metals and their effects on plants 136
Saidov A.M. Development of professional competences of agro-industrial specialists in the context of digitalization: the concept of a digital platform 143

SOCIAL SCIENCES

Abylay P.S. The importance and key content-specific features of teaching the subject "mathematical logic" to future educators 151
Saidov A.M., Raissova Zh.Kh. The role of innovative technologies and digitalization in the educational process transformation 155

Shalgimbekova K.S., Aitmagambetov Y.Z. The essence and features of professional self-determination of college students 162

Shalgimbekova K.S., Shalgimbekova K.S. Volitional qualities of schoolchildren and their characteristics in modern educational conditions 168

INFORMATION FOR AUTHORS 180

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректорлар: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерлік беттеу: *С. Красикова*

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректоры: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерная верстка: *С. Красикова*

Басуға 15.01.2025 ж. берілді.
Пішімі 60x84/8. Көлемі 14,1 б.т.
Тапсырыс № 003

Подписано в печать 15.01.2025 г.
Формат 60x84/8. Объем 14,1 п.л.
Заказ № 003

Ахмете Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университетіндегі
редакциялық-баспа бөлімінде басылған
Қостанай қ., Байтұрсынов к., 47

Отпечатано в редакционно-издательском отделе
Костанайского регионального университета
имени Ахмет Байтұрсынұлы
г. Костанай, ул. Байтұрсынова, 47